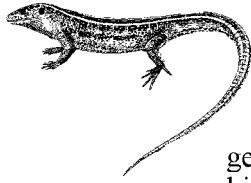

Zoektocht naar zandhagedissen op waddeneilanden

Van 2 tot en met 9 juni j.l. had ondergetekende het genoegen de trajecten op Terschelling en Vlieland te bezoeken. De trajecten worden nu voor het derde jaar gemonitord. Spannend om eens te kijken hoe de aantallen hagedissen op de eilanden zich verhouden met die op het vasteland. Op beide eilanden komen zandhagedissen voor; op Terschelling ook de levendbarende hagedis.

Van de zandhagedis weten we dat die op het vasteland toeneemt, vooral in de duinen; daarentegen neemt de levendbarende hagedis ietsjes af.

Hoe gaat het op de eilanden?

Op Vlieland was het gemakkelijk om zandhagedissen, zowel mannetjes als vrouwtjes in beeld te krijgen. Een uurtje zoeken per traject bleek goed voor zo'n zes waarnemingen, te vergelijken met veel trajecten in de duinen van het vasteland: niet optimaal, maar zeker ook niet minimaal. Na drie jaar monitoren zien we geen verschuivingen optreden. Op Terschelling was het eveneens geen probleem om hagedissen in beeld te krijgen, maar dat ging alleen op voor de levendbarende hagedis.

Het Parapluduin, een prachtig habitat voor de zandhagedis. Helaas niet gezien! Wel voortdurend een of meer Blauwe Kiekendief!

Zandhagedissen lieten zich niet zien, op eentje na, de laatste dag. Een raadsel, temeer daar twee trajecten, en delen van de andere drie er veelbelovend uitzien: steile hellinkjes met grote helmpollen, met struweel en open zand, vergelijkbaar met toplocaties in Zuid-Kennemerland als Het Wed en De Hazenwei.

Volgens Arie Ouwerkerk die drie van de vijf trajecten op Terschelling monitort wordt de levendbarende hagedis op steeds meer locaties gezien, bijvoorbeeld bij mensen in de achtertuin aan de binnenduinrand en is de waarneming van een zandhagedis zo langzamerhand een zeldzame gebeurtenis geworden.

We moeten concluderen dat zandhagedissen op Terschelling erg zeldzaam zijn geworden. Er zijn een paar redenen te bedenken die daar mee te maken kunnen hebben.

Vergrassing

Vergrassing klinkt als een afgezaagd, te vaak gebruikt argument, en overal in de duinen treedt vergrassing op, ook op Vlieland en zo ook op Terschelling. Maar op Terschelling komen levendbarende hagedissen voor, die beter gedijen in grazige locaties en daardoor terrein kunnen winnen ten koste van de zandhagedis.

Fazanten

De fazant is een geduchte predator van zandhagedissen. Ze mogen niet meer uitgezet en bijgevoerd worden, gelukkig, en sindsdien neemt het aantal af. Maar, als je 's avonds omstreeks zeven uur langs de duinrand fietst kom je elke 100 m ongeveer zo'n kleurig mannetje tegen, die voor vrouwlief en jongen aan het jagen is! Het zijn er

nog steeds heel veel en ze worden door de toeristen bijgevoerd.

Roofvogels

Terschelling is uitermate rijk aan roofvogels. Sinds ongeveer 1980 is het bestand tamelijk spectaculair toegenomen. De buizerd is bijvoorbeeld nieuw gekomen nadat in 1986 de roze woelmuis op het eiland was aangeland. Nou we weten dat de buizerd dol is op een hagedisje. Het aantal buizerd broedparen is gestegen van vier in 1991 tot 15 in 2000!

Dan zijn er Blauwe en Bruine Kiekendieven. Het aantal broedparen van de Bruine Kiekendief tussen de jaren 1991 en 2000 varieerde van 50 - 69. Ze nemen de laatste jaren iets af. Ook de Blauwe Kiekendief is 'over zijn top' van 50 broedparen; het zijn er nu zo'n 35. Volgens Arie Ouwerkerk (vogelinventarisator op Terschelling) zijn Kiekendieven en

dan speciaal de Blauwe Kiekendief succesvol in het jagen op hagedissen. Zelf zag ik voortdurend mannetjes van de Blauwe Kiekendief scheren, laag over de grond, en juist daar waar je zandhagedissen verwacht.

Dan is er nog de Torenavalk, die jaagt in het meer beboste deel van de duinen. In april van dit jaar zag Arie Ouwerkerk drie keer een Torenavalk een levendbarende hagedis verschalken op dezelfde locatie, dus waarschijnlijk dezelfde Torenavalk. Er zijn ongeveer 15 broedparen.

Ik ben ervan overtuigd dat de grote rijkdom aan roofvogels het meest te maken heeft met de kleine kans om zandhagedissen te zien te krijgen. Mogelijk zijn zandhagedissen naast zeldzaam ook schuw geworden.

Annie Zuiderwijk, met dank aan Arie Ouwerkerk

*Traject het
Rozenlaantje, met
redelijk veel
levendbarende
hagedissen, en zeer
veel Gevlekte Orchis.
Ook Torenavalk en
Buizerd.*